List 24. **NOVICE** Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. junija 1875.

Obseg: Novi minister kmetijstva. — Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi. (Dalje.) — Zdravilna moč salicilne kisline. — Lončene cevi za drenažo in vodotoče. — Zapisnik 33. odborove skupščine slovenske Matice 26. maja. — Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse. (Dalje.) — Beseda o plemstvu. — „Mlado"- in „Staročehi". (Konec.) — Spomini na deželne zbore. — Mnogovrstne novice. — Obrazi iz domačega življenja. (Dal.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Novi minister kmetijstva.

Grof Jeronim Mannsfeld, novi minister kmetijstva, se je rodil 20. julija 1842. Prejšnji čas vojak — v Danski vojski se je odlikoval z neustrašeno pogumnostjo — je zadnja leta se samo s kmetijstvom pečal in velika svoja posestva na Českem sam oskrboval. Pred 2 letoma je bil v vrsti velikih posestnikov (nemških) v deželni zbor voljen. Tukaj in v deželnem kmetijskem svetu v Pragi se je mnogokrat skazal izvedenega kmetovalca; posvetovanja gozdne postave v letošnjem deželnem zboru Českem se je živo udeleževal. Praktično znanstvo, delavnost in energija se novemu ministru pripisujejo od več straní.

Tako piše „Oesterr. landwirthschaftliches Wochenblatt" v štev. 22 in dodaja potem tem životopisnim črticam novega ministra še to le:

„Minister Chlumecky je bil izvrstno marljiv v svojem važnem poslu, ljubeznjiv in prijazen, al navadno so take nature mehke, in zato se večkrat zgodí, da nadležniki mehkega človeka predaleč tirajo; zato ne more sitnežem lahko kake službe odreči in mnenju druzih ministrov, ki malo ali celó nič ne poznajo potrebščin kmetijstva, udá se prelahko; to pa dela težave pravemu in zavira dobre namene. Tako mehke nature menda ne bo grof Mannsfeld, kajti v Danski vojski se ni dal pregovoriti, da ne bi se bil boril v sprednjih vrstah. Potem smemo od njega pričakovati, da bode možato branil popolno veljavo ministerstva kmetijskega, da se ne postavlja za druga. Mi se pa še posebno nadjamo pogumnega njegovega postopanja takrat, ko bode konečno šlo za prenaredbo zemljiškega davka (Grundsteuerreform), da se ta prenaredba ne bode izvršila le na dobiček davkarijam, ampak na blagor kmetijstva, — kedar bo šlo za to, da se pri obravnavah colnih tarif, pri tarifah železniških itd. pravica skaže željam kmetijskega stanú. Nadjamo se in upamo pa dalje tudi še to, da novi minister, ki je mnogo prilike imel, soznavati se z veseljem in težavami kmetijstva, spolnil mnogovrstne želje njegove gledé na postavodajstvo v kmetijskih zadevah.

Dobro sicer vemo, da ena sama moč, če tudi je ministerska moč, ni v stanu, povzdigniti stan kmetijski, ako tega kmetijski stan sam noče; al tudi ena sama moč, če ima resno voljo to storiti in če si prava sredstva izbira, delati vendar more potem čudeže na blagor kmetijstvu.

Naj bi tedaj naše kmetijske gospodarje vse resna volja navdajala storiti svojo dolžnost, in naj bi grof Mannsfeld, kogar, ker je izveden mož v kmetijstvu, kmetovalci radostni za ministra pozdravljajo, bil ona prava moč!" —

Tako piše gori imenovani Dunajski časnik. Mi ne poznamo novega ministra; ker pa oni list ni odvisen od vlade, smemo menda verjeti njegovim besedam, pristavljaje le željo to, da kmetijstvu vseh dežel, naj bodo nemške ali slovanske, bode enako pravičen.

Novi Kranjski panj
po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

(Dalje.)

Ko so ti čebele na nekatere letvice satove že delati začele, potem moreš tiste satnike, kar jih čebele še ne potrebujejo, iz panja vzeti in za kak drug panj porabiti, ker se ti potlej ni treba več bati, da bi se ti čebele na prazni strop preselile, kedar so se nekaterih satov že dobro poprijele; tudi moreš potem satove, na katerih čebele sedé, na ta ali uni konec prestaviti, kakor ti je drago.

Če je bil pa roj zeló velik, in če je paša prav dobra, se ti bo včasih tudi prigodilo, da ti bodo čebele kar naenkrat na vse letvice satove delati začele.

Dasiravno pa prilepljevanje satovnih začetkov, kakor sem zgoraj povedal, čebelarju nobenih posebnih težav ne prizadeva, so meni vendar še bolj všeč satniki, na katere satovnih začetkov ni treba prilepljevati. Taki satniki so pa dvojne sorte: trirobati ali pa z enim samim robcem. Trirobate je iznašel slavnoznani čebelar g. Sumper. Ker pa v mojih panjovih čebele satje po-čez delajo in ne po dolgem, kakor v Sumperjevih, so se mi za moje panjove trirobati satniki predebeli in premočni zdeli, zato sem za svoje panjove satnike z enim samim robcem delati začel. Ti moji satniki so sicer plošati, kakor navadni, le samo spodaj, kamor čebele svoje satove prilepijo, imajo tanke robčeke, kateri so narejeni ravno po sredi satnika od enega konca do druzega.

Imaš pa že satnike z enim robčekom ali trirobate, zapazi si dobro to-le:

1. Pomaži robčeke, na katere imajo čebele satove delati, prav dobro z navadnim voskom, ali, če takega nimaš, s kako bolj mlado satino, katero pa poprej dobro pomečkaj; še bolje boš pa storil, če robčeke satnikov v raztopljen vosek pomočiš, predno jih v panj položiš.

2. Čebele imajo navado, da v začetku satove malo in slabo na robčeke prilepijo, in jih še le pozneje, ko so že veči, bolje pritrdijo. Ako tedaj kmalo potem, ko so čebele na robčeke delati začele, kaki sat iz panja vzameš, delaj ž njim varno, da se ti od satnika ne odtrga.

3. Ako si satnike dobro povoščil ali z voskom pomazal, potem ti bodo čebele navadno prav natanko na robčeke satove delale, ker, kakor kaže, robček za srednjo steno sata imajo. Vendar pa moram tukaj opomniti, da hočejo čebele včasih satove na koncéh zaviti, predno jih še popolnoma do druge stranice panja pripeljejo; to se posebno takrat rado prigodí, če se jim paša hitro odtrga. Da se pa to ne zgodí, se prav lahko zabrani, in sicer tako-le: Čebele imajo navado, da pri eni strani satove delati začnejo, in jih proti drugi strani vlečejo, začnejo pa delati več ali manj satov, kakor je roj, ali močneji ali slabeji. Na priliko: Če imaš dober prvi roj, in ga vgrebeš ali vsadiš v panj, kateri ima same satnike z robčeki, ti čebele začnejo delati satove na desni strani, in sicer za prednjo končnico, in jih vlečejo proti levi strani. Kedar so ti tedaj čebele satove, kolikor so jih delati začele, že malo čez sredo panja proti levi strani potegnile, potem vsaki drugi satnik obrni. Prvi satnik, ki leží koj za sprednjo končnico, in ima že dobro polovico sata na desni strani panja dodelanega, pusti pri miru, drugi satnik pa obrni tako, da bo sat, kolikor je že izdelanega, prišel na levo stran itd. Tako pridejo vselej tisti konci satnikov, ki so še prazni, med dva že bolj ali manj izdelana sata, in čebele satov na koncéh ne morejo zakriviti, ker jim na obeh straneh že dodelani satovi tega storiti ne pripusté.

4. Če imaš kaj praznega satovja prihranjenega, znaš tudi na nekatere satnike satovne začetke prilepiti, in potem satnike v panj tako položiti, da pride vselej en satnik z robčekom med dva druga, katera satovne začetke že prilepljene imata. Še bolje je, če imaš morebiti že cele satove na satnikih, ki si jih od poprejšnjega leta prihranil. Ako eden ali drugi teh satov ni prav popolnoma raven, ga poravnaj. Položi ga na mizo ali kako diljo, in ga z drugo diljico pritisni, tako ti bo popolnoma raven postal. Pokladaj take satove v panj spet tako, da pride med dva sata vselej en prazen satnik z robčekom, in tako boš tudi čebelam zabranil, da ti ne bodo nobenega sata zakrivile; zraven tega jih boš pa ravno s tem tudi še posebno k pridnosti priganjal, ker čebele grozno težko prazne prostore med satovjem trpé, in si vse prizadenejo, da jih prej ko morejo, zadelajo.

5. Ako kak roj v panj vsadiš, kateri ima same satnike z robčeki, položi vse satnike va-nj, in kedar ti bodo čebele na nekatere satnike delati začele, znaš začete satove na ta ali uni konec panja prestaviti, in prazne satnike, kolikor jih čebele še ne potrebujejo, iz panja vzeti.

6. Tudi na satnikih z robčeki pusti malo sledú, kedar kak sat od katerega odrežeš.

Jaz zdaj vsem svojim novim panjem delam satnike z enim robcem, in to mi skušnje prav dobro potrjujejo, zakaj prepričal sem se, da čebele še manjkrat kak sat zakrivijo, če na robcu delajo, kakor pa če se jim satovni začetki na satnike prilepijo. (Dal. prih.)

Živinozdravniška skušnja.

* *Zdravilna moč salicilne kisline.* Kar so unidan „Novice“ na hvalo tej še ne dolgo znani kislini pisale, potrjuje tudi „Oesterr. landw. Wochenblatt“. Dvema kravama, ki ste za antraksom zboleli, se je dala na maslic vode ena žlica te kisline; ena krava se je po preteku pol ure že nehala tresti, drugi pa se je ta kislina še v drugič dala. Obe ste ozdraveli. Tudi jagnjetu, ki je nevarno zbolelo, so rešili življenje z malo (kavino) žličico te kisline. Moje črnilo — piše omenjeni poročevalec v „Wochenblattu“ — že ne pozná plesnine več, kar jej primešam nekoliko te kisline.

Gospodarske novice.

* *Lepo število hroščev pokončanih.* Prebivalci občine Greifenburg na Koroškem so — kakor „Kärnt. Blatt“ piše — 800 maselnov vlovljenih hroščev (kebrov) županstvu prinesli, kjer so bili pokončani. V enem maselnu so našteli 1110 hroščev; potem takem je bilo skupaj 888.000 škodljivega mrčesa pokončano. Če je bilo v tem številu le polovica babic, od katerih bi bila, kakor skušnje učijo, vsaka po 50 jajčic v zemljo položila, zneslo bi to 22 milijonov jajčic ali ogercev (črvov). Kako velika škoda se je s tem odvrnila kmetijstvu, je očitno kot beli dan.

* *Lubadar* (knaver) se je prikazal tudi v nekaterih gozdih Judenburškega okraja na Štajarskem. Res tedaj se širi ta nadloga čedalje bolj.

* *Goveje kuge* je vendar tudi zdaj na Hrvaškem konec.

* Ministerstvo je prepovedalo, da se iz severne Amerike ne sme krompir v Avstrijske dežele vvaževati, in to zato ne, ker se je bati, da ne bi se s krompirjem vred pripeljal k nam tudi škodljivi koloradec, o katerem so „Novice“ v 1. listu pisale.

Lončenih ceví za drenažo in vodotoče,

na mašini izdelanih, ki mi jo je sl. družba kmetijska Kranjska posodila, imam zopet mnogo za prodaj pripravljenih po nizki ceni: seženj drenažnih po 25 kr., vodotočnih $1\frac{1}{2}$ palca votline pa po 70 kr.; imam pa tudi po 2 do 4 palce notranje votline. Lončene ceví skor večno trpijo. Kdor želí muštre, naj mi piše; pridem pa tudi sam kraj ogledat.

Andrej Net,
posestnik na Kokrici nad Kranjem.

Znanstvene stvari.

Zapisnik
33. odborove skupščine slovenske Matice

26. maja 1875. leta.

Ko so se bili zbrali gg. odborniki: dr. J. Bleiweis, P. Kozler, Marn, Močnik, Pleteršnik, dr. Poklukar, Praprotnik, Sovan, Stegnar, dr. Sterbenec, Svetec, Šolar, Tomšič, Tušek, Vavrů, Vilhar, Wiesthaler, dr. Zupanec in Žakelj, je začel podpredsednik g. P. Kozler skupščino.

1. Prebral se je zapisnik 32. odborove skupščine, ki se je potrdil po tem, ko se mu je dodalo to, da je g. odbornik Parapat pismeno povedal svoje mnenje o dr. Costovem spomeniku. Potem se je prebral in potrdil zapisnik 10. občnega zbora in zapisnik skrutina-

torjev volitve. Izvoljeni so bili izmed 346 oddanih glasov gg.: dr. J. Bleiweis (346), J. Tušek (346), Vavrů (346), Ravnikar (346), Wiesthaler (346), dr. Ulaga (346), grof Barbo (345), F. Stegnar (345), Urbas (344), Svetec (341), Gorup (333). Razun teh so dobili dr. Šust 11, dr. Gregorec 6 glasov itd. Odbor potrdi volitve, ker so se popolnoma pravilno vršile. Tajnik naznanja, da se je g. Fr. Ravnikar odpovedal odborništvu, ker je z drugimi deli preobložen. Odbornik Marn omeni, da se je letos zato tako malo Matičarjev volitve vdeležilo, ker se je premalo vabíl bilo razposlalo ali pa prepozno. Tajnik reče, da mu rajnki predsednik Costa nikoli ni povedal, da bi se bila kedaj povabila razpošiljala. Mislil je toraj on, da je dovolj, ako se čas občnega zbora po časnikih naznani; dal je sicer nekoliko sto vabíl na svojo varnost ali nevarnost pri Blazniku tiskati, katera vabila je on poslal bil gg. poverjenikom večih poverjeništev; da bi pa vsacemu Matičarju posebej povabila pošiljal, to — si je mislil, bi prizadelo Matici preveč stroškov. — Odbornik Svetec reče: Vzrok temu, da se je tako malo glasov oddalo, je bil edino le ta: ker tega ni trebalo, saj ni bilo nobene agitacije od nasprotne strani. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse.

(Dalje.)

*** Splošno pravílo velí, da se pridevniki i posamič stoječ vjemljejo v spolu in številu s svojim samostavnikom. A kadar je govorjenje o dveh takih samostavnikih, ki pomenita živi bitji različnega spola, tedaj se proti temu pravilu rabi pridevnik srednjega spola, na pr. vsako edinih tičev je letalo po zraku (Ravnikar: Zgodbe sv. pisma). V srbski pripovedki: zapitaju (vprašajo) jedno drugoga (namreč: medved, svinja i lisica). Naći češ ih oboje jedno do drugoga mrtvo. Težje, mislim, posnemali bi mi primere, kakor na pr. ta srbski: Tu četeri bijahu vojvode, jedno Petre a drugo Milošu; ali pa poljski: Jedno z rodzicow stracić (eno starišev izgubiti, = enega izmed starišev).

*** Pomoti je najbrže pripisovati, če Miklošič v Metelk. slovnici str. 242 stoječi primer: platno je lepo, katerega smo včera kupili, razume kakor da bi današnji Slovenci sploh takó govorili ter v akuzativu rabili pridevnik moškega namesto srednjega spola. V srednjem spolu se ne ločimo od drugih Slovanov, a ločimo se pri samezno stoječih pridevnikih in zaimkih moškega spola v akuzativu edinega števila, če se nanašajo na neživo stvar. Mi pravimo, na pr. Kje imaš klobuk, katerega sem ti posodil? a po zgledu drugih Slovanov bi se moralo reči: kje imaš klobuk, kateri sem ti posodil?

*** Po primerih iz drugih slov. jezikov vzetih bilo bi pisati: Jožef z Nikodemom sta odšla (= Jožef in Nikodem sta odšla). Mož z ženo sta živela. Oče z materjo spita v hladni zemlji. Sosed s hlapcema delajo v gozdu.

*** Ločivni številniki (num. distrib.) se nanašajo na toliko različnih (posebnih) množín, kolikor jednic imajo v sebi, na pr. dvoji ljudje, recimo: meščani i kmetje. Odsekali so mu oboje prste (to je ročne in nožne). Napravljen je mir med obojimi (to je med obema strankama; med obema, pomenilo bi dva človeka). Ona je troje snubce imela (ker je namreč vsak snubač nekoliko spremljavcev imel). Zagrmé oboji topovi (t. j. z obeh strani). — Ločivni številniki se tudi rabijo, kadar govorimo o številu miselnih (abstraktnih) rečí, na pr.: Trojo krivico delaš. Dvojna dobrota božja. Oboja misel je slaba. Troje misli me mučijo. Dvoji blagoslov, dvoji krst; dvoji pomen, dvoja žalost itd.

*** Slovnica učí, kdaj se piše povračavni zaimek **se** in dotični svojivnik: **svoj**. V drugih jezikih, zlasti staroslovenskem ima **svoj** tudi pomen latinskega pridevnika: proprius ali nemškega: eigen, ter se rabi brez ozira na subjekt. Vsakemu svoje. Pa tudi na pr. svoja usta (dein eigener Mund) so te obdolžila. Sampsona je svoja žena pogubila. Storiti kaj o svojem času. Bolje je svoje jajce nego tuja kokoš. — Subjekt, ki tičí v infinitivu, — če je različen od subjekta v stavku, — tukaj nima vpliva; na pr.: Kralj ga ukaže pred se pripeljati (= ukaže, da ga pripeljejo pred-nj). Vidijo rajdo tujih kupcev proti sebi priti (= da idejo proti njim). Glej Metelk. slov. str. 228. Težja je razsodba zastran subjekta v participu, kadar se namreč stavek s pomočjo participa okrajša in takó pride v področje subjektu glavnega stavka ter se razmerje zaimka predrugači. Stavek: „izpolnjujem dolžnosti, ki so mi naložene“, okrajšujejo eni: izpolnjujem naložene si dolžnosti (ali tudi: sebi naložene dolžnosti), drugi pa: izpolnjujem naložene mi dolžnosti. Po glavnem pravilu bilo bi prvo prav, in ne drugo. In če staroslovenski prevod mesto (Jan. 1, 47): Vidêv Isus Natanailê gredąšta k sebê primerjamo s slovenskim: Jezus je vidil k sebi priti Natanaela, moramo priznati, da če je poslednje prav, lahko je i prvo. Ali Miklošičeva sintaksa ima po onoliko primerov za eno in drugo, torej še vedno — sub judice lis est. Slovenci, ako se ne motim, dajemo prednost poslednjemu načinu ter bi tudi rekli po staroslov. zgledu: Obrnivši se k idočemu za njim ljudstvu reče. (Dal. prih.)

Politične stvari.

„Mlado“- in „Staročehi“.

(Konec.)

Nekdanje prednosti in pravice srednjeveškega plemstva — nadaljuje Palacky svoj spis — so pri nas za letom 1848 popolnoma odpravljene in to ne morda po zaslugi „mladočehov“, marveč le po našem osebnem prizadevanji, in ravno za to dôbo je zadobila po nas takrat ob enem priborjena demokratična enakost pred postavo neprikrajšano veljavnost tudi v javnem življenji, vsaj meni ni znano, da bi si kdo izmed nas stanovske predpravice nazaj želel.

Razdraženost in vedno hujskanje na plemstvo naše se mi zato ne zdi toliko znamenje svobodomiselnosti, kakor marveč nevošljivosti zarad tega, ker je plemstvo bolj premožno in morda tudi bolj omikano; morda pa to hujskanje ima še zavržljivejši cilj, namreč po hujskanji tega in sumničenji druzega stanú med narodom razpor širiti....

Kaj pa naj rečem o agitaciji zoper duhovski stan sploh, ki se kaže že v navadnem zaničljivem priimku „klerikalci“? Ta agitacija izvira iz Dunaja, iz očitnega sovraštva judov do krščanstva sploh, od tod se je zatrosila na Česko. Kaka krivica se s tem duhovščini naši dela, tega mi ni treba na široko razkladati, saj bo vsacemu znano. „Nar. Listy“ so ostrašeni po glasni nevolji velike večine naročnikov zarad takega početja nekoliko ponehali hvalisati nevero in brezboštvo, al „klerikalstvo“ je v njihovih očéh ostalo vedno še slaba reč, ki je vredna zasramovanja in posmehovanja. No, se vé da, ko bomo vsi molili modêrnega teleta in bo zatrta staročeska vera in vraža in nas ne bo nihče več k pobožnemu in pravičnemu življenju priganjal, potem

*

še le se bo pri nas pričela nova neprenehljiva dôba blagostanja in slave.

Za tem pripoveduje, kako je lansko leto pri nekem „mladočesko"-političnem shodu predsednik Sladkovsky zbranim razkladal, da je vse, kar se je zgodilo pod imenom Palacky-a in Riegerja, samo na sebi slabo in pogubno, a to, kar sta hvalila in ukazala Sladkovsky in Gregr, je bilo le dobro in koristno. — Zato proč s Palacky-em in Riegerjem, živila Sladkovsky in Gregr! — Ali ni tako bilo vse tudi pri nas? Če zamenimo imena „Palacky in Rieger" z „dr. Bleiweis in dr. Costa" in imena „Sladkovsky in „Gregr" z „dr. Vošnjak in Zarnik", imamo pri nas isto podobo, kakor jo Palacky za Česko slika.

Palacky temu pristavi: Mislim, da sem s tem prišel do jedra, do edinega pravega vira in pričetka nesrečnega pričkanja med nami. — Naj bo v božjem imenu! Brž ko bodo ti gospodje narod naš osrečili, za Boga, tisti hip, še danes grem rad in z veseljem pod zemljo. Domoljubje bilo je do zdaj pri nas vselej še žrtev samega sebe; morda bo bolje, če se z njim kupčuje in dobiček dela.

Po vsem tem graja Palacky „mladočehe", ker hodijo v deželni, v državni zbor pa ne, dasiravno so povsod isti nemci. Od Nemcev ni Čehom ničesar pričakovati, on sam se je le leta 1848 zarad njih zmotil, pričakovaje od njih pravičnosti, in to je bila njegova edina politična zmota. Al pri Nemcu za Slovana ni pravice. Čemu bi tedaj Čehi hodili v deželni zbor, če ne morejo ničesar doseči?

Svojo razpravo končá Palacky s sledečimi stavki:

Edino nado stavim na to, da Avstrijska dinastija, tako tudi monarhija ne more obstati brez naroda Českega, da bi bili ti dve brez Čehov brez moči in se ne mogli nobeni resni nevarnosti, zlasti če bi prišla od zunaj, nasproti postaviti.

O tej stvari se ne more tako svobodno, kakor bi bila človeka volja, govoriti, a tu zadostujete po mojih mislih dve opombi: Če cesarstvo ne bo imelo niti volje niti moči, z nami ravnati po pravici, nam po vesti naši ne bo dolžnosti, da bi pomagali ohraniti ga. Drugo je, da znano pismo od 12. septembra 1871, čeravno je bilo brez vspeha, je vendar velike važnosti in da bi oni veliki pritisek, ki je naredil, da je postalo pismo le gola beseda, vdrugič težko kaj dosegel, če bi se še tako napenjal. Zato nam ni treba niti obupati, niti ravnati se po svetu onega Vestonja.*) Sploh pa je stal in stoji narod naš še do zdaj, kar se tiče narodnosti njegove, trdno ne po Avstriji, marveč po samem sebi; naj le še za naprej marljivejše nego do zdaj se lika in omikuje, duha čedalje više povzdiguje in jači, potem mu gotovo ne bo strahu pred nobenim polomom. Osodo si bo slednjič vendar-le sam odločil. — —

Te besede sivega očaka Českega so gotovo vredne, da se odmevajo po vseh slovanskih deželah, zlasti po vsem Slovenskem, kjer so razmere onim na Českem tako zeló podobne, da vse ono, kar Palacky očita in priporoča svojim rojakom, veljá z malimi premembami tudi nam. Mislimo in pričakujemo, da ne bodo glas vpijočega v puščavi.

*) V bitvi s Tartari pri Olomuci je mučila Česka krdela huda žeja. Neki Vestonj jim je svetoval, naj se podajo Tartarom, češ, „v sužnosti jim vsaj vode ne bo manjkalo."

Beseda o plemstvu.

Menda ne bo brez koristi, ako se enkrat nepristranska beseda o plemstvu (žlahni gospôdi) sprego-vori, ker so zlasti pri nas pojmovi o tem stanu zeló zmedeni, deloma pristranski, deloma površni in nejasni.

Plemstvo je nekaj čisto naravnega, kajti nahajamo ga skoraj pri vseh narodih. Tudi mi Slovenci smo za svojega časa imeli narodno plemstvo; ko pa je Nemec podjarmil naše kraje, izginilo je domače plemstvo, in na njegovo mesto stopilo je nemško, ki brez spoznanja, brez srca in sočutja za naš narod gospodarilo je brezobzirno in trdo. Zato med našim narodom plemstvo ni na dobrem glasu; al naš narod, premalo podučen v tej sodbi ni objektiven, kajti on narodnega plemstva in njegove koristi ne pozna.

Na Nemškem je dolgo časa trajal boj med plemstvom in meščanstvom za prvaštvo, za nadvlado; kakor znano, zmagalo je meščanstvo. Od tega boja se datira sovraštvo nemškega meščanstva do plemstva; zato tudi sodba nemškega meščanstva ni nepristranska. Nemško meščanstvo skriva to sovraštvo pod krinko liberalnosti; pa na tej liberalnosti je le nekaj resničnega; meščanstvo obrekuje plemstvo najbolj zavoljo svoje nadvlade, liberalnosti nasproti kmečkemu in proti delavskemu stanu ne pozná. S tisto lakomnostjo, ki meščana v obče karakterizira, zavida višemu plemskemu in nižemu delavskemu in kmečkemu stanu vsak košček veljave, ki si je ta ali uni pribori. Ni toraj liberalnost toliko, ko lakomnost in zavist meščanska glavni vir tistega sovraštva do plemstva, ki se nam pridiguje iz Nemčije semkaj. Res jako slabo umejo tisti brati v človeških srcih, ki vira tega sovraštva ne poznajo in ki mislijo, da sovraštvo do plemstva morajo tudi med nas Slovence zanesti, ako hočejo biti „liberalni". Po listih nemškega meščanstva oslepljeni in vneti za liberalizem, za naše ramere popolnoma neprikladen, nabijali so po komandi Zarnikovi in Vošnjakovi tudi slovenski „liberalci" ob času volitve grofa Barbota plakate na vogle z napisom: „grofov ne volimo"; in še danes vemo, da mislijo naši liberalci Bog vedi kako dobro delo storiti, ako nasprotujejo celó majhnemu številu naših narodnih plemenitašev.

Mi nečemo s temi vrstami nobene nove zdražbe delati — vsaj je stare že preveč! — al predmet sam nas napeljuje na to, kajti „kožuh oprati, a ne razmočiti ga", to ni mogoče.

Da pa pridemo nazaj do svojega predmeta, vprašajmo se najprvo: kakošen namen ima plemstvo v državi, v narodu?

Po našem mnenji je plemstvo v prvi vrsti poklicano, braniti narodom njihovo neodvisnost, politične pravice. Poglejmo na Ogersko; kaj bi bili Ogri ali prav za prav Madžari brez plemstva? Le narodno plemstvo, ponosno in svojemu narodu vdano, je rešilo Madžare pogube, in jih še sedaj po konci drži. Poljsko plemstvo je sicer mnogo zagrešilo na svojem narodu, al priznati se mora, da je vendar še njegov glavni steber.

(Konec prihodnjič.)

Spomini na deželne zbore.

Iz deželnega zbora Kranjskega.

Govor dr. J. Bleiweisa

v 12. večerni seji 12. maja t. l.

gledé pogodbe, ki jo je vlada ponudila deželi Kranjski zavolj uravnave razmer med državo in med zemljiško-odveznim zakladom Kranjskim.

Zopet danes stojimo pred predmetom neizmerne važnosti za deželo našo. Treba je tedaj, da stvar tako prevdarimo, kakor mislimo, da bomo mogli odgovorni biti ljudstvu našemu, ki nas je poslalo v deželni zastop.

Nikakor ne odrekamo slavni vladi pravice, da skuša ugodno pogodbo vkreniti v finančnih zadevah, katere se tičejo države, ali slavna vlada ne sme tudi prezirati dolžnosti naše, ki jo imamo do naroda, ki nas je, kakor sem rekel, poslal v to zbornico. V svojem imenu in v imenu svojih družnikov naj konstatiram najpoprej, da tudi nas želja navdaja, da se poravnamo z državo, ali da se poravnamo tako, da zamoremo reči, da nismo prestopili mej, katere so nam v poslu našem odločene. Zato imam jaz mnogo pomislikov pri srcu, gospoda moja, pomislike iz pravnega, pomislike iz finančnega in pomislike iz političnega ozira.

Pomisliki iz pravnega obzira kulminirajo v tem, da se moramo vprašati: ali imamo mi pravico za kakih 40 let naprej sklepati o rečéh, katere so pridržane zborom deželnim. Kar bomo danes sklenili, veljá, ako bi vlada in državni zbor temu pritrdila, toliko let, kolikor jih marsikdo izmed nas ne bo več doživel. Deželi naložimo breme, pri katerem vsaj meni vest ne pripušča, da bi ne vprašal se: ali imam pravico do tega? Države delajo državne proračune za vsako leto, da! tudi občine delajo proračune za vsako leto, mi pa danes stopimo na dnevni red čez vse te vsakoletne sklepe za okoli 40 let. Vprašam vas, gospoda, ali ne bodo nasledniki naši, ki za nami pridejo v to zbornico, čudili se, kako to, da njim je taka važna pravica iz rok odtegnjena bila v zboru, ki se ni vprašal: ali ne sega o tem čez meje svojih pravic? Zato kličem vam: Videant consules, ne quid detrimenti capiat res publica!

Prebravši poročilo finančnega odseka moram pripoznavati, da jako izvrstno popisuje reve in nadloge naše dežele. Res, tako izvrstno jih popisuje, da ko sem to poročilo bral, sem za gotovo mislil, da bodo predlogi vsi drugačni, kakor jih tukaj beremo. Finančni odsek pravi, na priliko, med drugim: „Der Finanzausschuß verkannte nicht den ungünstigen Stand des krainischen Grundentlastungsfondes, allein er konnte nicht übersehen, daß derselbe zum nicht geringen Theile der ursprünglichen Verwaltung seitens des Staates zuzuschreiben ist, wodurch Rückstände erwachsen sind, ohne für die fortlaufende Bedeckung des Landesdrittelerfordernisses Vorsorge zu treffen.“ Potem pravi poročilo dalje: „Thatsachen, welchen gegenüber es um so gerechtfertigter in die Wagschale fällt, daß ungeachtet alles dessen das Land Krain für diesen Fond bis Ende 1874 schon den im Verhältnisse zu den Leistungen anderer Kronländer riesiegen Aufwand von 13,493.451 fl. aus eigenen Mitteln bestritten hat.“

Če gremo potem dalje na drugo stran, beremo te le vrstice: „Das Land Krain fühlt sich bewußt, daß es seine Verpflichtungen dem Gesammtreiche gegenüber in Betreff der Steuerprästation immer unverdrossen erfüllt habe, ja ein nur mäßig gehaltener Ueberschlag der zu folge der Grundsteuerüberbürdung geleisteten Zahlungen zeigt, daß aus diesem Titel eine Steuerüberzahlung von mehreren Millionen geleistet wurde“ -- lani sem dokazal, da to sega skoro na 9 milijonov gold. — „umsomehr glaubt das Land berechtigt zu sein, zu verlangen, daß es in der vorliegenden Angelegenheit nicht ungünstiger behandelt werde, wie andere Länder, ja es glaubt sogar auf eine ausgiebigere Unterstützung Anspruch zu machen, wenn erwogen wird, welche Subventionen anderen Kronländern zur Hebung ihres Wohlstandes indirecte aus anderen Titeln, wie beispielsweise in der Form von Eisenbahnbau-Subventionen zufließen.“

Dalje me je tudi to jako razveselilo, da je finančni odsek v svojem poročilu v prevdarek vzel, kaj je vlada za Bukovino storila in kaj pa za Kranjsko!

Prejšnji čas smo vedno slišali ugovarjati, da to ni istina, da je vlada za Bukovino več storila nego za Kranjsko, da so tam drugačne razmere itd.; sedaj pa beremo tù vse drugače. Iz vsega je na kratko to zdaj očitno, da je Bukovina dobila že $10\frac{1}{2}$ milijona, naša dežela pa le 3 milijone 56.000 gold. Tedaj, gospoda moja, dobro tretjino manj; — Bukovini se je odpisalo od sedanjega dolga 3 milijone, Kranjski nasproti pa le 195.000 gold. Celi donesek, ki ga je po davkih Bukovina plačala, znaša 4 milijone 800.000 gold., Kranjska pa $13\frac{1}{2}$ milijona, tedaj blizo trikrat več!

Če tedaj vse to, kar nam je finančni odsek tako lepo razložil, pomislimo, smeli smo pričakovati, da se bodo predlogi njegovi vse drugače glasili.

Ali kaj je prišlo nasproti vsemu temu na dan? Ko je reklo poročilo, da ima Kranjska „bei diesen schwerwiegenden Gründen gegründete Hoffnung auf eine ausgiebigere Unterstützung,“ toži dalje, „daß diese Hoffnung fehlgeschlagen,“ pa se hipoma umakne „angesichts der entschiedenen Erklärung des Herrn Regierungsvertreters, daß die Regierung mit diesem neuen Vorschlage an die Grenze ihrer Zugeständnisse angelangt, und daß namentlich von der Reichsvertretung die Genehmigung der Zugestehung der Unverzinslichkeit der Vorschüsse neben den unrückzahlbaren Subventionen nicht zu erwarten sei.“

S tem tedaj, da je gospod deželni načelnik rekel, da je vlada do skrajne meje tega prišla, kar se more deželi naši storiti, s tem je finančnemu odseku vse srce vpadlo, in nasledek tega obupa so njegovi predlogi, ki nam jih je stavil, rekši: „Krain hat hiemit keine Hoffnung, in diesem Punkte eine andere Behandlung zu erreichen!“ Jaz pa moram očitno reči, da je častiti finančni odsek prehitro obupal. Komur je zgodovina pogajanja našega za subvencijo znana, ta pač ne bo rekel, da nimamo do više subvencije nikakoršnega upanja, čeravno je vlada rekla, da je do skrajne meje prišla. Jaz opozorujem Vas, gospodje, le na to, da je ministerstvo financ leta 1872, tedaj pred 3 leti, deželnemu odboru izreklo, da ne dá nobene subvencije. To je bil glas slavnega finančnega ministerstva pred 3 leti. Leta 1874, tedaj lansko leto, je to preklicalo, kar je 2 leti poprej izreklo, in ponudilo subvencijo z 150.000 gold., in letos že 175.000 gold. Po takem tedaj mislim, da je vlada sprevidela iz brošure, katero jej je deželni odbor poslal lani, da Kranjsko deželo v primernejšo razmero spravi z drugimi deželami, ki niso tako kakor Kranjska preobložene z zemljišnim davkom. In po takem ni ne le popolnoma opravičeno, ampak stroga pravica terja, da se ne moremo zadovoliti s tem, kar se nam sedaj dovoluje.

Sklicuje se pa finančni odsek tudi na Istrijo. Istrija je imela le 1 milijon poplačati in sicer po 10% direktnih davkih.

Če toraj prevdarimo, koliko je že naša dežela odrajtala na tem dolgu, — kako je preobložena še zmirom z zemljiščnim davkom, — da to preobloženje ne šteje po goldinarjih, ampak po milijonih, mislim, da je po vse opravičeno, ako zahtevamo primerno pomoč od države in vlade. In s to zahtevo stopimo v pogajanje z vlado.

Zato priporočam prvemu predlogu finančnega odseka sledeči dostavek: V tretji vrsti naj se po besedi „daß“ dostavi „die im Artikel 2 zugesicherte nicht rückzahlbare Staatssubvention im jährlichen Betrage von 200.000 fl. . . . .“ (Predlog se podpira.)

Kako se je obravnava o tem predmetu sukala, potem da je dr. Bleiweisov predlog obveljal in da je vsled tega gosp. vladni načelnik načrt ministerske ponudbe nazaj vzel, smo poročali v 20. listu „Novic“.

Govor poslanca M. Kramariča

v 13. seji deželnega zbora 13. maja

o predlogu barona Apfaltrerna z načrtom postave o odpravi bire duhovnov.

V 20. listu „Novic“ naznanili smo obravnavo o predlogu barona Apfaltrerna z načrtom postave o odpravi bire duhovnov, poročali, da je bila debata jako živahna ter obljubili, objaviti dotični jedernati govor poslanca Kramariča. Spolnovaje to obljubo, podamo tukaj sledeči govor:

Gospoda moja, jaz mislim, da bi morda za nekatere kraje ta postava bila dobra, ali pri nas, kjer plačujemo s to ubogo vinsko kapljico, smo tako revni, da denarja nimamo in da nam je najlože, če v naturi dajemo. Ko se je zemljišna odveza plačevala, koliko njiv in koliko vinogradov se je prodalo in ravno taka bi se sedaj godila. Ljudje ne bodo mogli plačati in prihajali bodo spet uradniki, ki samo za pot po 16—20 gold. vzamejo. Za en kraj je morebiti postava dobra, za druzega ne. Naj se toraj poprej dežela popraša.

Gosp. baron Apfaltrern je rekel, ko je svoj predlog stavil, 1848. l. so se odvezale vse dajatve. Hvala Bogu, da so te proč! Ali g. baron Apfaltrern naj ne misli, da so duhovni tako tiranski, kakor so bili grajščaki. Grajščak je prišel ter je razbil vrata, če se mu ni dalo, in jaz se nikakor z gosp. baronom Apfaltrernom ne zlagam. Gospoda moja, jaz znam dobro, da če je hlapec, ki je imel celi dan delati, zamudil le pol ure, da je s tem celi dan zgubil. Če je pa malo kasneje delal, pa so ga zaprli. To se toraj ne dá enačiti, to ni v nobeni primeri.

Kar se gosp. Dežmana tiče, je streljal proti duhovščini in je pravil od nekega kaplana, da je pobiral darove in rekel, da mu njegova gazdarica ni nič dala. Kakor tič poje, tako tudi ptica, upam pa, da se bo g. Dežman spomnil Matice ali kmetijske družbe, ko bo oporoko delal. Če si tù ali tam nove zvonove napravijo, kaj to njega briga. Na Dunaji je bila razstava, ki je na milijone stala in je ni več, zvonovi pa, ki primeroma malo stanejo, doné toliko let. (Dobro! na levi — klici na desni: k stvari!)

Jaz se nikakor ne morem s tem skladati, da bi ubogemu kmetu pravice jemali, da bi ne bil z duhovni združen. V tem, gospôda moja, ne tiči nič druzega, nego Stremayerjevi groši in vi greste na to, da bi vlada duhovne pod roke dobila. Zatoraj je moj predlog ta: slavni deželni zbor naj izroči to postavo sl. deželnemu odboru v pretres, ki naj prihodnje leto o tem poroča, in potlej naj se postava sprejme. (Predlog se podpira.)

Dalmatinski zbor,

ki se je začel še le 20. maja, je sklenil svoje zborovanje že 8. dne t. m. Obravnaval je le dvoje domače stvarí brez važnih političnih razprav. Pred sklepom zborovim pa je stranka italijanska, razen 4 poslancev, zapustila zbor, češ, da s slovansko stranko ne more zborovati! In tej stranki laški dajejo judovski Dunajski časniki priimek ustavoverne stranke, kajti njim je „ustavoveren“ vsak, kdor je nasprotnik Slovanom.

Mnogovrstne novice.

* *Vsem vinskim brozgavcem naj bi se taka zgodila!* Sodnija v Offenburgu je trgovca L. Stein a in M. Kahn-a zavoljo prodaje lovšanega (zbrozganega) vina obsodila na 6 mesecev v ječo in 9000 gld. kazni v denarji.

Zabavno berilo.

Obrazi iz domačega življenja.

„Slovenska“ rodovina.

Spisuje J. Alešovec.

(Dalje.)

Če smo se prej že čudili, ko nas je hišna s svojo nemščino tako iznenadila, se čudimo zdaj še bolj, ko slišimo taka krstna imena ter iščemo svinčnik in listnice, da bi si jih zapisali, ker jih je težko v glavi obdržati Slovencu. Toda čuditi se nam ni dolgo časa, kajti ljubeznjiva gospodinja nas povabi k sebi na zofo — gospod Pavček se spustí tik nas v naslanjač — in prične nemški:

„Jako nas veseli, da nas počastite. Soprog mi je že davno pravil, da vas je povabil na sklenico kave. To ni lepo, da se nam tako dolgo odtegujete!“

Zopet smo malo iznenadeni in gledamo ljubeznjivi odraščeni hčeri, ki ste se nekoliko sramožljivi vsaka na prostor vsedli, iz katerega ste se bili vzdignili pri našem vstopu. Morda naš prijatelj Pavček vgane naše misli, kajti predno moremo kaj odgovoriti, se oglasi prijemši nas za roko:

„Moja žena je namreč vrla Slovenka po mišljenji, a ne zamerite ji, da nemški govori. Je že od mladih nog tako vajena.“

„O, nikakor, nikakor“, hitimo mi pomiriti gospoda Pavčeka.

„Veste, gospod,“ hiti zopet gospá v nemškem jeziku nadaljevaje, „je že tako! Jaz umem vse slovenski, s kuharico se tudi vedno le slovenski pogovarjam, a — je že tako: če nas pride kdo obiskat, govorimo večidel, reči smem, vedno le nemški. Človeku je ta jezik bolj gladek, lože pové, kar hoče in — in — nemški vsak zná. Je že taka navada.“

„Gotovo, gotovo, gospá“, odgovarjamo mi trdovratno slovenski, „vsak zná nemški, slovenski pa ne vsak. Da ne zamerite, gospá, ravno vaša hišna, kakor sem memo grede opazil, je trda nemkinja —“

„Da, da, ne ume besedice slovenski.“

„A, zanimivo! Kako pa potem govori z otroci?“

„Ravno zavoljo otrok,“ nadaljuje gospá vedno v ljubljansko zavitem, vsakemu pravemu Nemcu nepreneslivem nemškem narečji: „glejte, otroci se pri nas najbolj naučé slovenskega jezika — — —“

„Aha, uganem gospá! Trdo nemkinjo ste jim tedaj zato dali, da bi se pri njih najprej slovenski naučila. Izvrstna misel, čestitam!“

„Marijčka“, se vtakne v tem trenutku gospod Pavček vmes, „ali si naročila kavo za našega prijatelja? Jaz mislim, da bi imela že kuhana biti?“

Gospá se vzdigne in šepetavši nemški: „ne zamerite“ — splava po sobi proti kuhinji.

„Ali kadite, prijatelj?“ praša gospod Pavček brž za tem, stopi k omarici ter postavi škatljico na videz prav zapeljivih tlink (smodek) pred nas na mizo. Potem pravi:

„Chriemhilda, skoči, skoči po par žveplenk! Tu jih ni več.“

Chriemhilda se vzdigne izza svoje mizice, na kateri leži šivalno orodje, počasi, se ozre po svojem krilu in odide v drugo sobo, od koder se kmalu vrne s škatljico žveplenk ter jih postavi na mizo pred nas.

„Obžalujem, gospodična,“ pravimo mi z najpriljudnejšim smehljanjem, „da sem jaz, če tudi nehoté, vzrok, da ste pretrgali svoje gotovo jako zanimivo delo. Videl sem prej v vaših rokah knjigo. Ne zamerite, je morda slovenska?“

„Ne!“ mede gospodičina s tankim glasom nemški, „ne! Slovensko tako težko berem, pa tudi ni nič tako lepo, kakor nemško.“ (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Celovca 11. junija. (*Kuhinjo za hrano manj premožnega ljudstva*) so odprli 1. dan t. m. Prejšnji dan je bila kuha za poskušnjo vpričo knezoškofa Wiery-a in stolnega kapitelna, c. k. deželnega predsednika grofa Lodrona in pa župana Jezernika. Jedí, ki so jih na mizo prinesli, so bile vsem pričujočim različnih stanov jako všeč. Ta ljudska kuhinja je v hiši, ki je dozidana samostanu Benediktinskemu in je posihmal vsak dan odprta od 12. ure opoldne do poli dveh. Kdor hoče tukaj jesti, plača jedí po tarifi, ki je določena, tako-le: za celi porcijon, to je za juho in meseno jed s prikuho se plača 12 krajc., za pol porcijona, ki obstaja samo iz ene jedí, 5 krajc., za kruh 2 krajc. O postnih dnevih veljá juha z močnato jedjo 12 krajc., brez juhe 10 krajc. Ljudstva prihaja sem na kosilo, da se vse tare. — To je res dobrodelna naprava, da bi bilo želeti po vseh večih mestih takošnih naprav!

Iz Cola nad Vipavo. (*Javna zahvala.*) Sl. subvencijski odbor družbe kmetijske je preteklo leto naši občini 190 gold. podpore za napravo vodnjaka podeliti blagovolil, za katere podpisano županstvo v imenu občinarjev izreka najiskrenejšo zahvalo. Res, da vodnjak bi bil imel biti preteklo leto dovršen, a ovirale so to razne neugodne okoliščine. Zdaj se je pa delo vodnjaka z veseljem in dobro voljo pričelo, tako, da je upanje prihodnjo jesen našo živino že iz njega napajati. — Izrekamo pa tudi najtoplejšo zahvalo gosp. oskrbniku c. k. gozdarskih sadišč v Postojni za blagovoljno podeljenih 12000 gozdnih sadík iz Senožeške c. kr. gozdne drevesnice, katere smo med 10 tukajšnjih posestnikov razdelili in ki so se tudi večinoma prijele in lepo rastejo. To naj bode v izgled marsikateremu iz naše občine, ki gleda le na to, kaj bo posekal in prodal. Živa potreba je ljudí spodbujati k pogozdovanju goličav, v ostalih gozdih pa tudi sekiro kolikor je mogoče ustaviti, sicer postanejo naši kraji popolnoma Krasu podobni. — Še posebno se pa zahvaljuje podpisano županstvo gosp. c. kr. gozdnemu nadzorniku v Ljubljani za podeljenih 8 različnih gozdnih semen, katera je v svoji lastni pred 3 leti nasejeni in letos že izpraznjeni drevesnici vsejal. Lepo je videti, kako so drevesca pognala; ako Bog dá, trud ne bo zastonj, in naši potomci se bodo hvaležno spominjali tega delovanja.

Andrej Rovan, župan.

Iz Bizovika pod Ljubljano 14. rožnika. (*Čitalnica naša*) je imela včeraj popoldne prvo svojo veselico. Oj, to je bil vesel dan! To vam je bilo živahnega gibanja, to vam je bilo naroda od blizo in daleč in še posebno iz Ljubljane tukaj, da nikoli tacega ni še videl naš Bizovik. Venci, zastave, slavoloki, že iz Ljubljanskih Poljan začenši noter do čitalnične hiše so kazali, s kolikošnim veseljem smo pričakovali predrage nam goste iz Ljubljane. Predhišje, kjer je čitalnica, so naši narodni možje in fantje, naše domoljubne žene in dekleta okinčali kar so najbolj mogli, in čitalničin predsednik z odborom je oskrbel miz in klopí, kolikor se je dalo, če tudi priprostih, zanašaje se na prijaznost svojih gostov, da bodo zadovoljni, če tudi se na kmetih ne more za sto in sto ljudí vse tako napraviti kakor bi radi in se v mestu lahko napravi. In nismo se motili. Na prijaznih obrazih vseh pričujočih smo brali njihovo zadovoljnost. Za gosp. govornike, pevce in godbo bil je napravljen oder, nad katerim je stala z lavorovim vencem in krasnimi belo-modro-rdečimi trakovi okinčana podoba nepozabljivega dr. Coste. Škoda, da nevajeno kmečko peró ni v stanu popisati vsega, kako se je veselica vršila. Najprej naj povem, da gosp. dr. Jan. Bleiweis, ki, naprošen od našega odbora, je prvi stopil na oder, nas je s svojim prisrčnim in podučnim govorom, v katerem nam je razložil namen in korist čitalnice, tako zdramil, da tudi taki naši, ki so dozdaj še odlašali, pristopiti čitalnici, so zdaj obljubili biti njeni udje. Ker je gospod dohtar preprijazno nam pomagal osnovati narodno napravo, je res zaslužil, da mu je po končanem govoru v imenu naše čitalnice mlada Bizavičanka med navdušenimi živio-klici podala krasen venec, katerega je z vidnim veseljem sprejel; na to pa so nam gospodje pevci čitalnice Ljubljanske, ki so nas danes že drugi pot razveselili s svojimi zlatega denarja vrednimi pesmami, spremljani od premile nam godbe, zapeli „Naprej zastava slave“. Potem je čitalnični predsednik gosp. Štefè stopil na oder in razloživši veseli stan čitalnice naše je presvitlemu cesarju, ki je postavo dal, da smejo čitalnice biti, zaklical „slava!“ in navdušeni živio-klici so doneli krog in krog. In zopet so nam gospodje pevci z godbo vred zapeli, in govorilo se je in pelo kakor da bi bili v raji. S tem je bil načrt čitalnične besede pri kraji. Načelnik junaškega „Sokola“ gosp. Nolli, povrnivši se ravnokar, kakor je rekel, iz Hrvaškega, pa je potem se še ljubeznjivo spominjal bratov na jugu, katerih prihod v Ljubljano in Bled na véliki Šmarn dan se je že danes navdušeno slavil. Zastavi „Sokolovi“ pa ste vrli Bizovičanki pripeli lepa venca. — Čeravno je več sto ljudí se živahno gibalo danes v našem selu, izteklo je vendar vse v najlepšem redu. In „pratika“ Bizoviška, ki še ima zapisano hudo uro lanskega poletja, si je v veseli spomin zapisala današnjo besedo. Naj bi še veliko tacih bilo, nobene pa une!

Iz Ljubljane. — Komisija, obstoječa iz 5 velicih posestnikov in župana Novomeškega, katero je deželni odbor naprosil, naj ogleda za Dolensko kmetijsko šolo ponudeni posestvi Grm in Rako, je to pretekli teden storila in poročilo poslala deželnemu odboru.

— (*V seji družbe kmetijske*) 6. dne t. m. so bili za ude sprejeti sledeči gospodje: Čoš Janez, c. k. poštar in posestnik pri sv. Roku, Kogej Janez, učitelj na Brezovici, Lilek Alojzij, c. kr. davkar v Zatičini, baron Perglas Ernest, grajščak v Hmelniku, Škufca Franc, posestnik na Dragi, Steska Edvard, c. kr. okrajni sodnik v Zatičini, Vencajs Franc, nadučitelj v Postojni.

— Gosp. dr. Razlag zapustí Ljubljano v 3 mesecih in gré za advokata v Brežice, kjer bode tudi oskrbnik grajščine grofa Attems-a

— Gosp. dr. Leitmayr-u, svetniku pri okrožni sodniji, je v Novem mestu tako dolgčas postalo po svojem „gesinnungsgenossen“ gosp. Gertscherju, sedanjem predsedniku Ljubljanske deželne sodnije, da se tudi on za njim preselí v Ljubljano. Gotovo narodnjaki Novomeški tudi po njem ne bodo solz točili.

— (*Dragi gostje iz Hrvaškega*) so nam napovedani. „Sokolu“ bratovski obisk na Hrvaškem povrnit, pridete pevski družbi iz Zagreba in Siska „Kolo“ in „Zora“ v Ljubljano in v Bled, kjer je na veliki Marijin praznik (15. avgusta) navadni veliki shod. Bratovskega sprejema smejo že naprej zagotovljeni biti.

— (*Pri vojaških vajah*) poleg Zaloga je 9. t. m. nek vojak med begom pred četo, ki je delala sovražnika, velikega lajhanja v veliki vročini ves slaboten na tla padel; hipoma pridirja konjik, čegar konj padlega s kopitom zadene tako na glavo, da mu iz črepine možgane izbije. — Pol manj! bi menda tudi ne škodovalo, ker niso vsi vojaki enako trdni in močni, in bi se tudi pri vajah moralo ozir jemati na zdravstvene razmere.

— (*Gosp. Val. Plemel, župnik na Koroški Beli*), 2. dne t. m. — kakor smo zadnjič poročali — od strele vdarjen, je žalibog! umrl 9. dne t. m. zvečer. Vrli mož se je ves žrtvoval svojemu poklicu; kar mu je časa ostajalo, obrnil ga je na rastlinoznanstvo, iz katerega zapustí krasno zbirko. Večni mu spomin!

— (*V cerkev na sv. Višarjih*) ni trešilo, kakor je nekdo iz liberalnega tabora lagal in to laž po svetu raztrosil.

— (*Nov časnik*) z naslovom „Edinost" bo pričel 1. julija v Trstu izhajati po dvakrat na mesec. Pečal se bo posebno z zadevami Tržaških in okoličnih Slovencev in veljal od 1. julija do konca septembra 60 kr., v Trstu pa za ravno tisti čas 1 gld., oziroma 50 kr. Naročuje se pri sv. Ivanu poleg Trsta pri opravništvu.

— Nova telegrafska postaja se je 7. t. m. odprla v Duini na Goriškem.

— (*Čitalnična „beseda"*) je v soboto, zvečer ob 8. uri, po programu že izdanem, če je zopet ne zapreči neugodno vreme.

— (*Dramatična šola.*) Naprošeni smo naznaniti, da se oglasila za pristop v dramatično šolo sprejemajo še do konca tega meseca vsak dan popoldne od 2. do 4. ure v dramatični pisarni v čitalnici, v nedeljah pa zjutraj od 11. do 12. ure.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Stari in mladi „Weltblatt", „Deutsche Zeitg.", „Tagblatt" in vsi drugi centralistični judovski časniki osupnjeni gledajo zdaj doli na južno mejo našega cesarstva — na dogodbe v Dalmaciji in pa v Zagrebu ter si manejo oči, češ, ali vidimo in slišimo prav ali ne? O Dalmaciji so si ustavoverci bili že gotovi, da Lahoni, katere svojim „ustavoverskim bratom" prištevajo, so že „per Putz und Stingel" zatrli Slovane tako, da se ne ganejo več, Hrvate so si mislili že vse mirno spavati v naročji Magjarskem, — kar zabrenči v Sebeniku mačja godba dr. Bajamontu, enemu izmed prvakov lahonske stranke, ki je pred sklepom Dalmatinskega zbora zapustil zbornico, grozeč se nad slovansko večino, — v zboru Hrvaškem pa se čujejo krepki glasovi Makaneca, Kukuljevića in druzih po ustopu poslancev iz Dalmacije in Krajine (vojaške granice) v zbor „celokupne trojedne kraljevine", — da Reka ni magjarska itd. itd. Dunajske centralistične ustavoverce groza obhaja, da se s takimi prikazni bliža leto 1877, ko izteče 10letnica Avstrijsko-ogerske pogodbe in da do onega časa se bode prestvarilo marsikaj tako, da bode konec nemško-magjarskemu gospodstvu v Avstriji; zato hočejo že zdaj Kollerja na mesto Rodića v Dalmacijo in Raucha druzega na mesto Mazuranića itd. itd. Od dalječ slišijo grmeti in obupni kličejo po pomoči možá Pruskega! Slovani pa le hočejo pravico in ravnopravnost pod prestolom Habsburške monarhije. Cesar Franc Jožef pa je v Dalmaciji obile prilike imel prepričati se, na koga se sme zanašati.

— Naš minister vnanjih oprav grof Andrassy tako izvrstno pleše po Bismarkovih goslih, da — kakor „Norddeutsche Ztg." piše — je Bismark ukazal poročniku Nemčije na Dunaji, naj mu za njegovo krepko pripomoč izreče najtoplejšo zahvalo. Taka vroča pohvala in zahvala Bismarkova pač mora z žalostjo navdati vsacega Slovana Avstrijskega, ako čedalje več vidi omrežja nemškega, katero se plete okoli naše Avstrije; edino to ga more nekoliko tolažiti, da Slovanstvo sploh vendar-le napreduje in da še celó ošabni Nemec včasih, kakor se je nedavno zgodilo, se pod okrilje Ruskega imperatorja skriti ali zateči mora. Po takem vendar še po vse ni nemogoč povrat na bolje, in zato se glasí od več straní želja, naj bi tudi grof Andrassy, kakor zdaj Bismark, dobil odpust za dalji negotovi čas.

Ogersko. Iz Pešta. — 10. dne t. m. se je podala deputacija tukajšnjih meščanov k Deaku s prošnjo, naj bi prevzel poslanstvo v Ogerski zbor. Deak pa zavolj velike bolehnosti ne prevzame poslanstva, vkljub temu ga vsakakor hočejo voliti za svojega poslanca.

Nemška. — Procesija svetega leta je prepovedana. Vsem duhovnom izpuščenim iz ječ je naloženo plačati po 9 srebernih grošev na dan za stanovanje. Tedaj najprej po nedolžnem zaprtemu biti, potlej pa za luknjo plačati 300 ali 438 tolarjev na leto.

Laško. — Na Laškem je zdaj zaprtih 86.600 jetnikov, kateri stanejo deželo 24 milijonov na leto. Lep znesek.

Francoska. — V prvih 5 mesecih je neposrednji davek znesel 34 milijonov več, nego se potrebuje. Kako pa pri nas?

---

5. zapisnik doneskov za dr. Costov spominek,

za katerega so darovali:

gospodje: France Souvan stareji, posestnik v Ljubljani 20 gold., Jože Frid. Sevnik, grajščak v Bokalcah 20 gold., Andrej Brus, grajščinski oskrbnik v Ljubljani 10 gold., Jože Vodè, posestnik v Dolskem 1 gold., Alojzij Vodnik, posestnik v Dolskem 1 gold., Jernej Jarec, župnik v Dolu 1 gld. 50 kr., Lavoslav Albreht, župnik v Dobu 1 gold., Janez Lovrač, posestnik v Krašcah 1 gold., Janez Košir, grajščak v Zalogu 1 gold., Luka Pirnat, grajščak v Tustajah 1 gold., Janez Toman, dekan v Moravčah 2 gold., Anton Brodnik, kaplan v Moravčah 2 gold., Janez Zupančič, župnik v Ihanu 1 gld., Janez Oblak, župnik v Št. Heleni 1 gld., Friderik Kogelj, posestnik v Ljubljani 1 gold., Matija Gerber, bukvovez v Ljubljani 2 gold., gospá Barbica Kogelj, posestnica v Ljubljani 3 gold., gospodična Lina Kogelj v Ljubljani 1 gold.

And. Brus, blagajník.

Za nagrobni spominek Hicingerjev: Iz Tržiča po g. župniku R. Franku 12 gold.

Listnica vredništva. Gosp. F. V. na V.: Kar se je Vam zgodilo, je pač žalostno, „krivično" ne moremo reči, ker nam iz Vašega dopisa ni vse jasno. In ako bi tudi biló, — sodnijskih razsodeb ne smemo javno grajati, če bi se nam tudi pomanjkljive ali enostranske zdele, to nam prepoveduje postava. Tudi ne vemo, kaj bi Vaš dopis Vam pomagal, če prav bi ga mu priobčili in se podali v očividno nevarnost, da nas konfiscirajo in potem morda obsodijo na več časa, ko so obsodili Vas. Zato Vam svetujemo: Izročite svojo reč vestnemu, izurjenemu odvetniku, s tem utegnete svoj namen prej doseči, ko po časnikih, ki zavoljo ostrih postav takih dopisov nikakor ne morejo sprejemati.

Žitna cena

v Ljubljan 12 junija 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 70. — banaška 5 fl. 31. — turšice 3 fl. — soršice 4 fl. 10. — rží 3 fl. 30. — ječmena 2 fl. 70. — prosa 2 fl. 70. — ajde 2 fl. 60 ovsa 2 fl. 10. Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 14. junija.

5% metaliki 70 fl. 15 kr.	Ažijo srebra 111 fl. 45 kr.
Narodno posojilo 74 fl. 50 kr.	Napoleondori 8 fl. 89 kr.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **Jožef Blaznikovih dedičev** v Ljubljani.

☞ *Današnjemu listu je pridjana nemška priloga „Ein Wort zur Abwehr".*